

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती
फैसला

संवत् २०६९ सालको साधक नं. ०६९-RC-०११२

मुद्दा :- कर्तव्य ज्यान ।

प्र.ना.नी. लालबहादुर सोनामको जाहेरीले नेपाल सरकार-----१ पुनरावेदक
वादी

विरुद्ध

मोरङ्ग जिल्ला, पथरी गा.वि.स. वडा नं. ५ घर भई हाल बेसीशहर गा.वि.स. वडा प्रत्यर्थी
नं. ३ बस्ने गजेन्द्र लिम्बुको छोरा पूर्ण लिम्बु-----१ प्रतिवादी

शुरु फैसला गर्ने न्यायाधीश :- माननीय न्यायाधीश श्री अच्युत प्रसाद भण्डारी
लमजुङ्ग जिल्ला अदालत ।

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने :- माननीय न्यायाधीश श्री माधवप्रसाद चालिसे
माननीय न्यायाधीश श्री डिल्लीराज आचार्य
पुनरावेदन अदालत, पोखरा ।

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १० बमोजिम यस अदालतको क्षेत्राधिकार अर्न्तगतको भै साधकको रुपमा पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छ :-

मिति २०६९।८।३० गते अन्दाजी रातीको २२:०० बजेको समयमा मोरङ्ग जिल्ला, पथरी गा.वि.स. वडा नं. ५ घर भै हाल बेसीशहर ३ मा डेरा बस्ने पूर्ण लिम्बुले आफ्नै श्रीमतीलाई ज्यान मार्ने उद्देश्यले शरीरमा मट्टितेल छर्कि आगो लगाई फरार रहेकोमा निज अभियुक्तलाई

पक्राउ गरी कारवाहीको लागि यसै प्रतिवेदन साथ पेश गरेको छु भन्ने समेत व्यहोराको जिल्ला प्रहरी कार्यालय, लमजुङ्गमा कार्यरत प्र.ना.नि. लालबहादुर सोनामको प्रहरी प्रतिवेदन ।

लमजुङ्ग जिल्ला, बेसीशहर गा.वि.स. वडा नं. ३ स्थित पूर्वमा बुद्धिसागर पौडेलको घर, पश्चिममा देवीदास पौडेलको खेत, उत्तरमा त्रिवेणी टोलबाट गुम्बा जाने गोरेटो बाटो र दक्षिणमा विष्णु पौडेलको २ तले पक्की यति चार किल्ला भित्र पर्ने पूर्व मोहडा रहेको बुद्धिसागर पौडेलको २ तले पक्की घर र सो घरको तल्लो तलामा रहेको चार कोठा मध्ये घरको ढोकाको उत्तर पट्टि लम्बाई चौडाई फिट रहेको कोठाको ढोका खोली भित्र पस्दा कोठा भित्र रहेको टि.भी., कपडा, डसना, राईस कुकर, चामल जली नष्ट भै अवशेष मात्र रहेको र घटनास्थलबाट अन्दाजी आधा लिटरको मट्टितेल सहितको मिनरल वाटरको बोतल बरामद गरिएको भन्ने समेत व्यहोराको घटनास्थल तथा बरामदी मुचुल्का ।

मिति २०६६।८।३० गते म आफ्नै कोठामा थिएँ। सो दिन अन्दाजी रातीको १०:०० बजेको समयमा मेरो आफ्नै आमाजु सुनिता तामाङ्गले काशी भन्ने ऋतु तामाङ्ग बिरामी भै सामुदायिक अस्पतालमा ल्याएको छु भनेकोले म र मेरो श्रीमान लगायत अस्पतालमा पुगी ऋतु तामाङ्गलाई यो के कसरी यस्तो भयो भनी सोध्दा मलाई आफ्नै श्रीमान पूर्ण लिम्बुले घाँटीमा समाती शरीरमा मट्टितेल छर्कि आगो लगाई भनेर भनिन भन्ने समेत व्यहोराको पस्पता तामाङ्गले गरेको मिति २०६६।९।१ गतेको मौकाको कागज ।

मिति २०६६।८।३० गते म आफ्नै घरमा बेलुकीको खाना खाई सुती रहेको अवस्थामा मेरो श्रीमतीले घरमा आगो लागेको छु भनी मलाई उठाई स-परिवार भुईतलामा आई घर जोगाउन पानी हाली निभाए । तत् पश्चात मेरो घरको कोठामा भाडा गरी बस्ने पूर्व घर बताउने पूर्ण लिम्बुले आफ्नै श्रीमती ऋतु लिम्बुलाई आगो लगाएको र निजलाई आगो लागेको अवस्थामा छाडी भागेकोले निज प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले नै आगो लगाएको हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको बुद्धिसागर पौडेलले गरेको मिति २०६६।९।५ गतेको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६६।८।३० गते म बेलुकाको खाना खाई स-परिवार सुती सकेको अवस्थामा म बाहिर निस्कदा तल तिरबाट धुँवाको मुसलो माथि तिर आएको देखी हल्ला खल्ला गरी परिवार सहित तलतिर आउँदा सबै छिमेकीहरुले आगो निभाई रहेका रहेछन् । तल्लो तल्लामा कोठा भाडाँमा लिई बस्ने पूर्व घर बताउने पूर्ण लिम्बुको श्रीमती जल्दा पनि प्रतिवादी पूर्ण कोठा

छाडी भागेकाले निजै प्रतिवादीले आगो लगाएको हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको रामकुमारी पौडेलले गरेको मिति २०६६।९।५ गतेको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६६।८।३० गते म आफ्नै डेरा कोठामा खाना खाई सुत्ती सकेको अवस्थामा बाहिर मान्छे कराएको आवाज सुनेपछि म तत्कालै कोठा बाहिर निस्कदा बुद्धिसागर पौडेलको घरमा डेरा गरी बस्ने मैले केही पहिला देखि चिनेको पूर्ण लिम्बुको श्रीमती ऋतु तामाङ्ग आफ्नै कोठा बाहिरको पिठिमा आगो शरीर भरी लागेको देखी मैले तत्कालै मेरो कोठामा रहेको पानी लिई गै छर्कि आगो निभाए । तत् पश्चात घाइते ऋतु तामाङ्गलाई उपचारको लागि सामुदायिक अस्पताल पठाउँ । आफ्नो श्रीमतीको शरीर भरी आगो लाग्दा पनि निज प्रतिवादी पूर्ण लिम्बु आफ्नो कोठाबाट भागी गएको हुँदा निजैले आफ्नो श्रीमती ऋतु तामाङ्गलाई ज्यान मार्ने उद्देश्यले शरीरमा मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिएको हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको कुमार सापकोटाले गरेको मिति २०६६।९।५ गतेको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६६।८।३० गते म आफ्नै डेरा कोठामा खाना खाई सुत्ने तरखरमा थिए र रातीको अन्दाजी ९:३० बजे तिर मेरो देउरानी ऋतु तामाङ्ग बचाउ-बचाउ भनी रोएको आवाज सुनी मेरो कोठाको ढोकाबाट हेर्दा शरीर भरी आगो लागि बाहिर निस्केको देखि मैले कोठामा रहेको वाल्टिन पानी देउरानीको शरीरमा हाली आगो निभाई दिए । वरपरका छिमेकी र देउरानी बसेको घर बेटी लगायतका मानिसहरु उठी जम्मा भई देउरानीको उपचारको लागी तत्कालै सामुदायिक अस्पताल पठाउँ । देउरानीको त्यहाँ उपचार हुन नसकि काठमाण्डौ पठाईयो । आफ्नो श्रीमतीको शरीर भरी आगो लाग्दा प्रतिवादी पूर्ण लिम्बु आफ्नो कोठाबाट भागी गएको हुँदा निजैले ज्यान मार्ने उद्देश्यले आफ्नो श्रीमती ऋतु तामाङ्गलाई शरीरमा मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिएको हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको विना सुब्बाले गरेको मिति २०६६।९।५ गतेको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६६।८।३० गते बेलुका भुईँमा सुत्ने विषयमा विवाद भएकोले मैले रिसको भोकमा खाना पकाउन भनी ल्याई राखेको १ लिटरको मिनरल वाटरको बोतलमा रहेको मट्टितेल मैले निजमाथी छर्किन खोज्दा दुवै जनाले ताना-तान गर्दा निज माथी ओछ्यानमा पोखीन पुग्यो । तत् पश्चात मैले नजिकै टेवलमा रहेको लाइटर पारी निज मेरी श्रीमतीलाई आगो लगाई त्यहाँबाट भागेको हुँ र भोलीपल्ट त्रिवेणी टोलमा प्रहरीले मलाई पक्राउ गरेका हुन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले गरेको बयान ।

यसमा हामीहरुको सत्य साँचो व्यहोरा यो छ कि हाल पक्राउ प्रतिवादी पूर्ण लिम्बु विगत २ वर्ष अगाडी देखि बेसीसहर ३ स्थित बुद्धिसागर पौडेलको घरमा डेरामा बस्दै आएका थिए । मिति २०६६।८।३० गते राती बचाउ-बचाउ गरेको आवाज सुनी कसलाई के भएछ भनी उठी हेर्दा बुद्धिसागर पौडेलले घर आँगनमा पूर्ण लिम्बुको श्रीमती ऋतु तामाङ्गको शरीरमा आगो बली रहेको र विना सुब्बा र कुमार सापकोटाले आगो निभाउन पानी हाली रहेको देखेका हौं । घटनाको प्रकृति र प्रतिवादी पूर्ण लिम्बु सो राती आफ्नो श्रीमतीको शरीर भरी आगो लाग्दा पनि बचाउ गर्नुको साटो कोठाबाट भागेको हुँदा निजै प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले ज्यान मार्ने उद्देश्यले आफ्नो श्रीमतीलाई मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिएका हुन् भन्ने समेत व्यहोराको जिल्ला लमजुङ्ग, बेसीशहर गा.वि.स. वडा नं. ३ मा बस्ने वर्ष ४० को विष्णु पौडेल, ऐ.ऐ. बस्ने वर्ष ४८ को ओमबहादुर घिमिरे, ऐ.ऐ. बस्ने १९ को विवश खड्का, ऐ.ऐ. बस्ने वर्ष ४८ को ओमबहादुर घिमिरे, ऐ.ऐ. बस्ने वर्ष ३८ को टेकबहादुर पुलामी मगर र ऐ.ऐ. बस्ने वर्ष ३२ को विर्गबहादुर पौडेल समेत जना ५ ले मिति २०६६।९।१६ गते खुलाई लेखाई दिएको एकै मिलान अनुसारको वस्तुस्थिति मुचुल्का ।

विगत ३ महिना देखि मैले विवाह गरी श्रीमान श्रीमती भई बस्ने गरेका छौं । मेरो श्रीमान पूर्ण लिम्बु सुब्बा पेन्टिङको काम गर्नु हुन्छ । मिति २०६६।८।३० गते म मेरो श्रीमान बेसीशहरको आर्मी व्यारेक तिर घुम्न गयौं । आफ्नो कोठा तिर फर्कने क्रममा हामी दुवैजना एउटा पसलमा गई साहुनीले रक्सी खान थाले म चाहि छेउमा बसी राखे । श्रीमानले रक्सी खाँदै मातेको देखेर साहुनीलाई रक्सी नदिनु भनी भन्दा श्रीमानले त्यही पसलमा मलाई गाली गलौज गर्न थाले एक छिन पछि हामी सँगै डेरा कोठामा आयौं । अन्दाजी रातको १०:०० बजेको समयमा मेरो श्रीमानले खाट माथी राखेको ब्लाडकेटमा मट्टितेल खन्याई आगो लगाई उक्त कोठाबाट भागे, म पनि भाग्न खोज्दा मैले लगाएको कपडाहरुमा आगो लागी शरीरको विभिन्न भागहरु जल्यो । म धेरै हल्ला गरी रुँदै कराउँदा मेरो दाजु तथा अन्य मानिसहरु आई मेरो शरीरमा पानी हाली आगो निभाए । मेरो श्रीमानले सो राती मलाई ज्यानै मार्ने उद्देश्यले उक्त कार्य गरेका हुन भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६।९।१ गते त्रि.वि. शिक्षण अस्पतालको आकस्मिक कक्षमा घाइते ऋतु तामाङ्गले महानगरीय प्रहरी वृत महाराजगञ्जको प्रहरी अधिकृत डोर समक्ष गरेको कागज ।

मेरो छोरी वर्ष १६ की ऋतु तामाङ्गलाई जिल्ला मोरङ्ग, पथरी गा.वि.स. वडा नं. ५ घर भै हाल बेसीशहर ३ बस्ने पूर्ण लिम्बुले आज भन्दा ४ महिना अगाडी ललाई-फकाई विवाह गरी लगेको र मिति २०६६।८।३० गते मेरो छोरी आगोले जलेको र उपचारको लागि अस्पताल पुर्‍याएको छ भन्ने खबर थाहा पाई तत्कालै छोरीलाई हेर्न वीर अस्पताल, काठमाण्डौं जाँदा छोरी चिन्ताजनक अवस्थामा रहेको र उपचारको क्रममा छोरीको मिति २०६६।९।१७ गते विहान अन्दाजी ३:०० बजेको समयमा वीर अस्पतालमै मृत्यु भएको हो । मेरो छोरी ऋतु तामाङ्गलाई प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले शरीरमा मट्टितेल छर्की आगो लगाएको र त्यही चोटको कारण मृत्यु भएको हुँदा कर्तव्य ज्यान मुद्दामा कारवाही गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको मृतकको आमा धनकुमारी लामाले महानगरीय प्रहरी परिसर, काठमाण्डौंमा चढाएको दरखास्त ।

काठमाण्डौं जिल्ला, का.म.न.पा. वडा नं. ३० स्थित विर अस्पतालको पूर्व तर्फको खाली कम्पाउण्डमा फलामे स्टेचर माथी पुरै शरीर ढाकिने गरी सेतो कपडा ओढाई राखेको मृतक लासको दक्षिण टाउको उत्तर गोडा दुवै हात सिधा तन्काई कम्मर माथी सटेको, तथा दुवै गोडा सिधा अवस्थामा रहेको, मृतक लासको नाक मुखबाट पानी जस्तो पदार्थ आएको दुवै आँखा तथा मुख बन्द, निधार, घाँटी, कान, नाक, चिउँडो, ओठ तथा शरीरको सम्पूर्ण भाग छाती, पेट, ढाड, कम्मर, हात, गोडा, पुठा, योनी, मलद्वार समेतको भाग पोलेको जलेको जस्तो छाला खुइलिएको घाउ रहेको भन्ने समेत व्यहोराको महानगरीय प्रहरी परिसर, काठमाण्डौंले उठाएको लास प्रकृति मुचुल्का ।

मिति २०६६ साल असोज महिनामा मेरी छोरी ऋतु तामाङ्ग हाल पक्राउ प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुसँग भागी विवाह गरी बेसीशहर ३ मा डेरा गरी बसेकी थिइन् । मिति २०६६।८।३० गते दिउसो मेरी छोरी ऋतु तामाङ्गलाई भेटी म आफ्नो घरमा आएको थिए । सोही दिन राती १०/११ बजेको समयमा प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले छोरी ऋतु तामाङ्गलाई जलाई दिएकोले घाइते अवस्थामा अस्पतालमा ल्याएको छौं भनी छोरी सुनिताले भनेकाले म तत्काल अस्पताल आउँदा छोरी ऋतुको शरीरको सबै भाग जलेको अवस्थामा देखेको हुँ र स्थानीय अस्पतालमा उपचार हुन नसकेकोले काठमाण्डौं लगी वीर अस्पतालमा उपचार गराउँदा गराउँदै सोही अस्पताल मृत्यु भएको हो । उक्त दिन मिति २०६६।८।३० गते हाल पक्राउ प्रतिवादी पूर्ण

लिम्बुले छोरी ऋतु तामाङ्गलाई मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिएकोले सोही चोटको कारण मृत्यु हुन गएको हो भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरीवाली धन कुमारी लामाको थप कागज ।

मिति २०६६।८।३० गते प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले सोही बहिनी ऋतु तामाङ्गलाई आगो लगाई आफु भागी गएकोले प्रतिवादीको दाजुको मट्टितले बेसीशहर स्थित सामुदायिक अस्पताल ल्याई हामीलाई खबर गरेकोले म उक्त अस्पतालमा गई हेर्दा शरीरको सबै भाग जली पत्र-पत्र अवस्थामा देखेको हुँ । बेसीशहर स्थित अस्पतालमा उपचार हुन नसककोले सोही राती नै एम्बुलेन्सद्वारा काठमाण्डौं लगी विर अस्पतालमा उपचार गराउँदा गराउँदै मिति २०६६।९।१७ गते दिन मेरो बहिनी ऋतु तामाङ्गको मृत्यु भएको हो । निज मेरो बहिनी ऋतु तामाङ्गको हाल पक्राउ प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले शरीरमा आगो लगाई दिएका कारण मृत्यु भएको भन्ने समेत व्यहोराको अशोक तामाङ्गको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६६।८।३० गते आफ्नै डेराकोठामा थिए । भोलिपल्ट बिहान ऋतु तामाङ्गलाई निजकै श्रीमान पूर्ण लिम्बुले शरीरमा आगो लगाई दिएछन् त्यसैले उपचारको लागि काठमाण्डौं लगेका छन् भन्ने कुरा छिमेकीले भनेको हुँदा थाहा पाएको हुँ । सोही आगोले जली घाइते भएकी ऋतु तामाङ्गको उपचारको क्रममा मृत्यु भएको भनी मिति २०६६।९।१७ गते थाहा पाएको हुँ । प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले ऋतु तामाङ्गको शरीरमा आगो लगाई दिएका कारणले नै ऋतु तामाङ्गको मृत्यु भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको कुमारी गुरुङ्गको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६६।८।३० गते म आफ्नै डेरा कोठामा थिए । उक्त दिन राती १२:०० बजे तिर हाल मृतकको सहोदर दाजु अशोक तामाङ्ग मेरो घरमा आई बहिनी ऋतु तामाङ्गलाई निजको श्रीमानले शरीरमा आगो लगाई जलाई दिएकोले, सख्त घाइते भएकी छ, उपचारको लागी अस्पतालमा ल्याएको भनी भनेकोले म पनि तत्काल सामुदायिक अस्पतालमा गई हेर्दा हाल मृतक ऋतु तामाङ्ग जलेको अवस्थामा सख्त घाइते भएको देखेको हुँ । स्थानीय अस्पतालले रिफर गरेपछि काठमाण्डौं स्थित वीर अस्पतालमा लगी उपचार गराउँदा गराउँदै ऋतु तामाङ्गको मिति २०६६।९।१७ गते मृत्यु भएको हो ऋतु तामाङ्गको मृत्यु पूर्ण लिम्बुले मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिएकाले भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको सोमबहादुर तामाङ्गको घटना विवरण कागज ।

मेरो र श्रीमती ऋतु तामाङ्गको बीचमा घरायसी कुरामा बेला बेलामा भगडा हुने गथ्यो र उक्त वारदातको दिन मैले मादक पदार्थ सेवन गरी सुत्ने विषयमा विवाद हुँदा कोठामा रहेको खाना पकाउनको लागी ल्याइएको मट्टितेल छर्कि शरीरमा आगो लगाई म घटनास्थलबाट भागेकोमा छिमेकी तथा माइती समेतले उपचारको लागी काठमाण्डौं लगेका थिए । उपचारको क्रममा श्रीमतीको मृत्यु भएको खबर सुने । मैले श्रीमतीलाई आगो लगाई दिएकोले उपचार हुँदा हुँदै श्रीमतीको मृत्यु भएको ठिक हो । लाश प्रकृति मुचुल्कामा उल्लेखित घाउ चोटहरु मैले जलाई दिएका कारण भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले मिति २०६६।१।२२ मा गरेको ततिम्बा वयान ।

मृतक ऋतु तामाङ्गको मृत्यु आगोले पोली भएको भन्ने समेत व्यहोराको त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षण अस्पतालको मिति २०६६।१।१७ को पोष्टमार्टम रिपोर्ट ।

प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले मट्टितेल छर्कि आगो लगाउने कार्य मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धि महलको १ र १३(३) नं. मा उल्लेखित कसुर जन्य कार्य मध्ये गैह्र कुरा (मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिएको) ले गर्दा सोही कारण ऐनका म्याद भित्र मृतक ऋतु तामाङ्गको ज्यान मर्न गएको अवस्था हुँदा प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुलाई सोही ऐन महलको दफा १३(३) बमोजिम सर्वश्व सहित जन्म कैदको सजाय गरी पाउँ भन्ने अभियोग दावी ।

मिति २०६६।८।३० गते हामी दुवै लोग्ने र स्वास्नी बीच सुत्ने विषयमा भनाभन हुँदा मैले रक्सी खाएको भोकमा खाना पकाउन भनी ल्याई मिनरल वाटरको बोतलमा राखेको मट्टितेल भुईँमा र विस्तारामा छर्कि आगो लगाउँदा निज मृतक ऋतु तामाङ्गलाई पनि आगो लागेकोले हार गुहार गरी निजलाई तत्काल सामुदायिक अस्पताल लगेको हो । मैले रक्सीको नसामा विस्तारामा मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिएको हुँ भनी प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले अदालत समक्ष गरेको वयान ।

यसमा प्रतिवेदक तथा जाहेरवाला प्र.ना.नी. लालबहादुर सोनाम, वस्तुस्थिती मुचुल्काका ओमबहादुर घिमिरे, विष्णु पौडेल, घटना विवरणका बुद्धिसागर पौडेल, विना सुब्बा, रामकुमारी पौडेलले अदालत समक्ष गरेको बकपत्र मिसिल सामेल रहेको ।

प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले आफ्नै श्रीमतीलाई मट्टितेल जस्तो अत्यन्त प्रज्ज्वनशिल पदार्थ शरीर भरी छर्की आगो लगाई दिई कोठामा श्रीमती छटपटाई रहेको अवस्थामा भागी हिडेकाले निजले ज्यानै लिने उद्देश्यले उक्त कार्य गरेका हैनन् छैनन् भनी भन्न मान्न मिलेन । तसर्थ

अभियोग दावी अनुसार प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले ज्यान सम्बन्धी महलको १ र १३(३) को कसूर जन्य कार्य मध्ये मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिने कार्य गरेको र सोही कारणबाट मृतक ऋतु तामाङ्गको ज्यान मर्न गएको देखिँदा सोही महलको १३(३) नं. बमोजिम निजलाई सर्वश्व सहित जन्मकैद हुने ठहर्छ । तर निजले उक्त कार्य रक्सी खाई नशाको सुरमा गरेको, निजको आफ्नै प्रेम विवाह गरी ल्याएकी श्रीमतीलाई मार्नु पर्ने पूर्व रिसइवी नदेखिएको, आफूले गरेको कार्य अनुसन्धान अधिकारी र अदालतमा समेत स्वीकार गरेको देखिएको साथै निजको उमेरलाई समेत विचार गर्दा ज्यान सम्बन्धी महलको १३(३) बमोजिम सर्वश्व सहित जन्मकैदको सजाय गर्दा चर्को पर्ने चित्तमा लगेकोले निजलाई अ.व. १८८ नं. बमोजिम १० वर्ष कैद गर्न मनासिव देखि राय व्यक्त गर्दै साधक जाहेर हुने समेत ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६।११।१० को लमजुङ्ग जिल्ला अदालतको फैसला ।

यसमा प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुलाई सर्वश्व सहित जन्मकैद हुने ठहरी मिति २०६६।११।१० मा लमजुङ्ग जिल्ला अदालतबाट फैसला भएकोमा सो फैसला उपर प्रतिवादीको पुनरावेदन परेको नदेखिएको, सो फैसला साधक जाँचको लागी पठाइएको भनी च.नं. १०९८ मिति २०६९।३।५ को लमजुङ्ग जिल्ला अदालतको पत्र साथ प्राप्त हुन आएकोले प्रस्तुत साधक (मुद्दा) सम्बन्धित साधक दायरी किताबमा दर्ता गरी नियमानुसार इजलास समक्ष पेश गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालत पोखराको मिति २०६९।३।११ को आदेश ।

प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुलाई ज्यान सम्बन्धी १ नं. को कसूरमा सोही महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्व सहित जन्मकैद गर्ने गरेको लमजुङ्ग जिल्ला अदालतको २०६६।११।१० को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । माथी उल्लेख भए अनुसार अपराध गर्दाको परिस्थिति र अवस्थालाई मध्यनजर राख्दा सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय गर्दा चर्को पर्ने देखिएकोले अ.व. १८८ नं. बमोजिम १० वर्ष कैद गर्न मनासिव हुँदा सोहीबमोजिम हुने राय सहितको प्रस्तुत फैसला साधक जाँचको लागि श्री सर्वोच्च अदालतमा पठाउने गरी अ.व. ८६ तथा १८८ नं. बमोजिम साधक जाहेरी फैसला गरियो भन्ने पुनरावेदन अदालत, पोखराको मिति २०७०।६।२ गतेको फैसला ।

अदालतको ठहर

नियमबमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल संलग्न सम्पूर्ण कागजातहरु अध्ययन गरी हेर्दा प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. को कसूरमा सोही महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्व सहित जन्म कैद हुने ठहर्‍याई, अपराध गर्दाको अवस्था र परिस्थितिका आधारमा अ.वं. १८८ नं. बमोजिम १० वर्ष कैद गर्न मनासिव देखिएको भन्ने राय समेत व्यक्त गरिएको शुरुको इन्साफलाई सदर गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत, पोखराको फैसला मिलेको छ, छैन ? भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा आफ्नै श्रीमतीलाई ज्यान मार्ने उद्देश्य साथ मट्टितेल जस्तो अत्यन्तै प्रज्वनशील पदार्थ शरीर भरी छर्कि आगो लगाई दिई कोठामा श्रीमती आगोले छटपटि रहेको अवस्थामा छोडी कोठाबाट भागी फरार हुने प्रतिवादीले मार्नु पर्ने कारणको सम्बन्धमा अनुसन्धानको क्रममा भएको वयानमा स्पष्ट नखुलाए तापनि घटनाको रूप र प्रकृति हेर्दा मार्ने उद्देश्य बाहेक अन्य कुनै कुराले सो घटना घटाएको भन्ने अवस्थामा नदेखिएको र ज्यानै मार्ने उद्देश्यले मृतकको शरीरमा मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिई सोही चोट पीडा र असरबाट ऋतु तामाङ्गको उपचार हुँदाहुँदै मृत्यु हुन आएकोले उपरोक्त उल्लेखित तवरबाट ज्यान मार्ने प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुको उल्लेखित कार्य मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ र १३(३) नं. मा परिभाषित कसूरजन्य कार्य मध्ये ज्यान मर्ने गैह्रकुरा (मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिएको) गर्दा सोही कारण ऐनका म्याद भित्र ज्यान मर्न गएको अवस्था हुँदा प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुलाई सोही महलको दफा १३(३) बमोजिम सर्वस्व सहित जन्म कैदको सजाय हुन मागदावी रहेकोमा दुवै जनाले सँगै कोठामा बसी रक्सी खाएको र राती सुत्नका लागि दुवैको साधारण डिसकस भयो र मैले राखेको मट्टितेल भुईँमा विस्तरामा छर्कि आगो लगाई दिएको सोही आगोले ऋतुलाई पोली उपचार हुँदा हुँदै मृत्यु भएको हो भनी अदालत समक्ष श्रीमतीको आगोको कारणबाट मृत्यु भएको कुरामा सावित्री भई वयान गरेका रहेछन ।

यसमा मिति २०६६।८।३० गते अन्दाजी रातीको २२:०० बजेको समयमा जिल्ला मोरङ्ग, पथरी गा.वि.स. वडा नं. ५ घर भै हाल बेसीशहर-३ मा डेरा गरी बस्ने पूर्ण लिम्बुले आफ्नै

श्रीमतीलाई ज्यान मार्ने उद्देश्यले शरीरमा मट्टितेल छर्कि आगो लगाई फरार रहेकोमा निजलाई पक्राउ गरी कारवाहीको लागि पेश गरेको भन्ने प्रहरी प्रतिवेदन रहेको, जिल्ला लमजुङ्ग बेसीशहर गा.वि.स. वडा नं. ३ स्थित बुद्धिसागर पौडेलको घरको तल्लो तलाको ४ कोठा मध्ये उत्तर पट्टिको कोठामा भित्र रहेको टि.भि., कपडा डस्ना, राइसकुकर, चामल जली नष्ट भै अवशेष मात्र रहेको र घटनास्थलबाट मट्टितेल सहितको मिनरल वाटरको बोटल बरामद गरिएको भन्ने घटनास्थल तथा बरामदी मुचुल्का रहेको देखिन्छ ।

मिति २०६६।८।३० गते अन्दाजी राती १०:०० बजेको समयमा कासी भन्ने ऋतु तमाङ्गलाई सामुदायिक अस्पताल लगेको खबर थाहा पाई अस्पताल पुगी नन्द नाता पर्ने ऋतु तामाङ्गलाई यो के कसरी पूर्ण लिम्बुले घाँटी समाती शरीरमा मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दियो भनेर भन्ने समेत व्यहोराको पस्पता तामाङ्गले मिति २०६६।९।१ मा मौकामा गरेको कागज मिति २०६६।८।३० बजे अन्दाजी ९:३० बजेको समयमा मेरो श्रीमती घरबाट बाहिर निस्कदा धुँवाको मुस्लो निस्केकोले निजको घरमा आगो लाग्यो भनी चिच्चाएकोले थाहा पाई निस्कदा छर छिमेकीले आगो निभाउँदै रहेछन् । पूर्ण लिम्बु २ वर्ष देखि सोही कोठामा बसेका र सो राती निजले आफ्नो श्रीमती जल्दा पनि आफ्नो डेरी कोठाबाट भागेको हुँदा निजै प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले आफ्नै श्रीमती ऋतु तामाङ्गलाई ज्यान मार्ने उद्देश्यले शरीरमा मट्टितेल छर्कि आगो लगाएको हुनुपर्छ भन्ने समेत सो घरका घर धनी बुद्धिसागर पौडेलको रामकुमारी पौडेल, कुमार सापकोटा, विना सुब्बाको एकै व्यहोराको घटना विवरण कागज रहेको, घटनाको प्रकृति र प्रतिवादी पूर्ण लिम्बु सो राती आफ्नो श्रीमतीको शरीर भरी आगो लाग्दा बचाउ गर्नुको साटो कोठाबाट भागेको हुँदा निजै प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले ज्यान मार्ने उद्देश्यले आफ्नो श्रीमतीलाई मट्टितेल छर्कि आगो लगाई दिएका हुन भन्ने समेत व्यहोराको वस्तुस्थिति मुचुल्काका मानिस विष्णु पौडेल, विवश खड्का, ओमबहादुर घिमिरे, टेकबहादुर पुलामी र विर्खबहादुर पौडेलको एकै मिलानको भनाई रहेको साथै मेरो श्रीमानले सो राती मलाई ज्यानै मार्ने उद्देश्यले ब्लाङ्केटमा मट्टितेल खन्याई आगो लगाई कोठाबाट भागेको हुन भन्ने समेत व्यहोराको त्रि.वि. शिक्षण अस्पतालमा उपचाररत ऋतु तामाङ्गको कागज, मेरी छोरी १६ वर्ष की ऋतु तामाङ्गलाई पूर्ण लिम्बुले विवाह गरी लगेको र मिति २०६६।८।३० गते मेरो छोरी आगोले जलेको उपचारको क्रममा छोरीको मिति २०६६।९।१७ गते विहान ३ बजेको समयमा वीर अस्पतालमै मृत्यु भएको र मेरो छोरी ऋतु तामाङ्गलाई प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले शरीरमा

मदितेल छर्की आगो लगाएको र त्यही चोटका कारण मृत्यु भएको हुँदा कर्तव्य ज्यान मुद्दामा कारवाही गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको मृतकको आमा धनकुमारी लामाको किटानी जाहेरी दरखास्त रहेछ ।

काठमाण्डौंको विर अस्पतालको फलामे स्टेचरमा माथी पुरै शरीर ढाकिने गरी सेतो कपडा ओढाई राखेको मृतक लासको दक्षिण टाउको, उत्तर गोडा, दुवै हात सिधा तन्काई कम्मर माथिको सटेको तथा दुवै गोडा सिधा अवस्थामा रहेको, दुवै आँखा तथा मुख बन्द, निधार घाँटी, कान, नाक, चिउडो, ओठ तथा शरीरको सम्पूर्ण भाग छाती, पेट, ढाड, कम्मर, हात, गोडा, पुठा, योनी, मलद्वार समेतको भाग पोलेको जलेको छाला खुइलिएको घाउ रहेको भन्ने समेत व्यहोराको लास जाँच प्रकृति मुचुल्का, मैले श्रीमतीलाई आगो लगाई दिएकोले उपचार हुँदा हुँदै श्रीमतीको मृत्यु भएको ठिक हो । लास प्रकृति मुचुल्कामा उल्लेखित घाँउ चोटहरु मैले जलाई दिएका कारण भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुको ततिम्बा वयान, मृतक ऋतु तामाङ्गको मृत्यु आगोले पोली (Cause of Death Burn Injuries) भएको भन्ने व्यहोराको पोष्टमार्टम रिपोर्ट रहेको देखिन्छ ।

यसमा मृतक ऋतु तामाङ्गको प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले मिति २०६६।८।३० गते प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले मिति २०६६।८।३० गते सुत्ने बेलामा सामान्य झगडा हुँदा सुत्ने विस्तारामा मदितेल छर्किएर लगाएको आगोको कारणबाट जली उपचारको क्रममा मृत्यु भएको भन्ने कुरा प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्षको कागज, ततिम्बा वयान एवं अदालतमा भएको वयानबाट समेत निजले स्वीकार गरी सकेको अवस्था, मृतकको मौकाको कागज, मौकामा देख्ने व्यक्तिहरुको कागज, घटनाको बारेमा थाहा पाउने बुद्धिसागर पौडेल, पपस्ता तामाङ्ग, रामकुमारी पौडेल, कुमार सापकोटा, विना सुब्बा समेतको घटना विवरण कागज एवं बकपत्र समेतबाट पुष्टि हुन आएको छ । साथै घटनास्थल प्रकृति मुचुल्का, लासजाँच प्रकृति मुचुल्का र शव परिक्षण प्रतिवेदनबाट समेत निज ऋतु तामाङ्गको मृत्युको कारणमा जलेर मृत्यु (Cause of Death Burn Injuries) भनी स्पष्ट उल्लेख भएबाट प्रतिवादीले विस्तारामा लगाएको आगोको कारण जलेर उपचारको क्रममा ऋतु तामाङ्गको मृत्यु हुन गएको देखिन आयो । अतः उल्लेखित आधार एवं कारण समेतबाट प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले श्रीमती ऋतु तामाङ्गलाई आगो लगाई मारेको ठहर्‍याई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. को कसूरमा सोही महलको १३(३) नं. अनुसार निजलाई सर्वस्व सहित जन्मकैद हुने भनी

शुरु लमजुङ्ग जिल्ला अदालतले गरेको फैसलालाई सदर गर्ने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत, पोखराले मिति २०६९।६।२ मा गरेको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ ।

ज्यान सम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम निज पूर्ण लिम्बुलाई सर्वश्व सहित जन्म कैद गर्दा चर्को पर्ने लागेकोले मुलुकी ऐन अ.व. १८८ नं. बमोजिम दश वर्ष कैद सजाय गर्ने गरी व्यक्त रायको सम्बन्धमा विचार गर्दा प्रतिवादी पूर्ण लिम्बुले आफ्नै श्रीमती ऋतु तामाङ्गलाई राती सुत्ने बेलामा भएको साधारण भनाभनबाट तत्काल उठेको रिसबाट आवेशमा आई मट्टितेल जस्तो प्रज्वलनशिल पदार्थ विस्तरामा खन्याई लाइटरले आगो लगाई भागेको देखिएको र सो कार्यबाट श्रीमती जलेको एवं बचाउ तथा उपचारको कार्य समेत नगरी माने सम्म कै उद्देश्य राखेको अवस्था देखिन आएबाट निजको अमाननीय प्रवृत्ति देखिएको भए पनि घटनाको सम्बन्धमा साबिति भई न्याय निरोपणमा सहयोग पु-याएको तथा निजको उमेर समेतलाई हेर्दा ज्यान सम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम निज पूर्ण लिम्बुलाई सर्वश्व सहित जन्म कैद गर्दा चर्को पर्ने लागेकोले सजायको हकमा १५ वर्ष कैद हुने ठहर्छ । सो को जानकारी लमजुङ्ग जिल्ला अदालतमा लेखि पठाइ दिनु साथै प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : गेहेन्द्रराज पन्त

कम्प्युटर टाईप गर्ने : मन्दिरा रानाभाट

इति संवत् २०७० साल चैत्र ७ गते रोज ६ शुभम् .....।